

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۵۳۶

آغاز؛ برابر؛ انجام؛ بانه اعراف مل موحد (سفید)
خط: نسخ، بی کاه، بی تا [الفبائی: ۱۲۶]

۴۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۹۲۸

آغاز؛ صغیر الحجم، عزیز العلم، محتو من الدقایق الاصولیه؛
انجام؛ اقول مذهب الاشاعره و اکثر المتکلمین ان الجنة و النار
اللتین

خط: نسخ، بی کاه، بی تا؛ واقف؛ حاج شیخ مهدی سبط حاتم
رشتی؛ کاغذ؛ شکری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۵۳ص، ۲۵ سطر،
اندازه: ۱۹/۵×۱۲/۵سم [فهرست عراقی: ۱-۲۹۷]

● تسدید اللسان در علم تجوید / تجوید / فارسی

tasdīd-ol lesān dar 'elm-e tajwīd

کربلانی، علی بن حسین، - ۱۱۳۵ قمری

karbalā'ī, 'alī ebn-e hoseyn (- 1723)

در دوازده «فصل» مشتمل بر چند «قاعده» و «ضابطه».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۴۷۰/۲

آغاز؛ الحمد لله الذي هدانا باسرار البيان الى اخير الاديان و كشف
عنا بانوار القرآن جهل الظلم و غياهب الكفر؛ انجام؛ و الحمد لله
الذي وقف است على ادراك حقيقة الافكار ... صفاته العقول و
الانظار

خط: نستعلیق، کاه؛ محمد شفیع بن محمد، تا: ۱۳ شوال ۱۲۱۴ق؛
جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۱۰پ - ۳۳پ)، اندازه:
۱۶/۷×۱۱/۸سم [ف: ۴۳ - ۱۱۱]

● تسدید المکارم و تفضیح المظالم / حدیث / عربی

tasdīd-ul makārim wa tafdhīh-ul mazālim

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ -
۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad
ja'far (1861 - 1915)

وابسته به: مکارم الاخلاق و معالم الاعلاق = مکارم الاخلاق و
محاسن آداب طبرسی، حسن بن فضل (-۶)

در مقدمه آورده است: «نسخه‌ای از کتاب مکارم الاخلاق و
معالم الاملاق تصنیف شیخ «رضی الدین طبرسی» چاپ مصر
(الطبعة الأولى، المطبعة الخيرية ۱۳۰۳ه) به دستم رسید که خیلی
از مواضع آن تحریف گردیده بود و افزودگی‌هایی داشت [مالا
یرضی صاحب]، بعد از بررسی ۶ نسخه خطی قدیمی که برخی از
آنها جداً صحیح بود اشکالات اساسی آنها را ثبت نمودم و
دیگر بار به ۴ چاپ‌های دیگری مراجعه نمودم ۳ نسخه مختلف
از «مطبعة الخيرية» و یک نسخه از «بولاق» که متأسفانه همگی
آنها با تغییر و تحریف همراه بود و البته ملخص آن را در کتاب

«التنبیه علی أمر الکتب» نیز آورده‌ام در این کتاب «تسدید
المکارم» فهرستی از اشکالات و تحریفات آنها را ذکر می‌کنم». آن
در یک «مقدمه» و سه «فصل» و یک «خاتمه» می‌باشد:
مقدمه: فیما بجملمته من ذلك الصنع الشیخ؛ فصل ۱. الزیادات
الوائقه؛ ۲. الاشارة الى ما نقص من الکتاب و سرق؛ ۳. المغيرات
من هذا الکتاب؛ خاتمه: یشبه کتاب المکارم الاخلاق فیما صنعوا
بکتاب الکشکول. در آن دیدگاه‌های علمای بزرگ نجف در
خصوص مکارم الاخلاق مذکور در این نسخه قید شده است که
حائز اهمیت فراوان می‌باشد. این نسخه همان نسخه‌ای است که
چندین سطر درباره آن و تقریظات علمای بزرگ بر روی آن
نسخه در کتاب «اعیان الشیعة» سخن رفته و مرحوم آیت الله سید
محسن امین عاملی آنها را دیده و ثبت نموده است.

[دنا ۱۱۷۳/۲؛ اعیان الشیعة (دارالتعارف) ۵۳۷/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۷۹/۱

آغاز؛ الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فیقول العبد الفقیر.. لما من
علی المتفضل المنان جل جلاله ... بنسخه من کتاب مکارم
الأخلاق؛ انجام؛ بالنسبة إلى مکارم الأخلاق فوائد أخر فی أدلة
ینبغی ملاحظته و لیکن هذا آخر ما نرسمه فی هذه الرسالة
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شب ۱۲ محرم ۱۳۱۰ق، جا: نجف
اشرف؛ مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ»، محشی از مرحوم بهاری
همدانی با نشان «هد»، یک برگ الحاقی رونوشت نظریه علما و
مراجع بزرگ در خصوص کتاب «مکارم الاخلاق» چاپ شده در
مصر به ضمیمه نسخه آمده و اسامی علماء مزبور چنین است:
مرحوم آیت الله حاج شیخ محمد حسن مامقانی، مرحوم آیت الله
آخوند ملا حسینعلی همدانی، مرحوم آیت الله آخوند ملا محمد
کاظم خراسانی صاحب کفایه، و همچنین نظریات دیگر علما نیز
در پایان این رساله آمده است، از جمله مرحوم آیت الله میرزا
حیب الله جیلانی، مرحوم آیت الله حاج میرزا حسین بن میرزا
خلیل تهرانی؛ در پایان مجموعه تألیفات مرحوم آیت الله شیخ
محمد باقر بهاری همدانی تا تاریخ ۱۳۱۰ق ثبت شده؛ کاغذ:
فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکى با ترنج، ۸۸گ (۱-۸۸)، ۱۹
سطر (۱۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۳۰]

● تسدید المکارم و تفضیح المظالم / حدیث / فارسی

tasdīd-ul makārim wa tafdhīh-ul mazālim

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ -
۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad
ja'far (1861 - 1915)

وابسته به: مکارم الاخلاق و معالم الاعلاق = مکارم الاخلاق و
محاسن آداب طبرسی، حسن بن فضل (-۶)

این کتاب ترجمه فارسی تسدید المکارم و تفضیح المظالم

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فنا)؛؛ جلد هشتم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276246

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳

jawāhir-un nahw fi 'ilm-il i'rāb

طبرسی، فضل بن حسن، ۴۴۶۸ - ۵۴۸ قمری

Tabarsī, fazl ebn-e hasan (1076 - 1154)

وابسته به: العوامل المأه = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (-۴۷۱)

اهداء به: صفی الدین ابومنصور محمد بن یحیی بن هبة الله کتابی است در نحو که مؤلف چنان که در مقدمه تصریح نموده در تألیف آن به امام عبدالقاهر در کتاب «الجمل فی الاعراب» اقتدا کرده و پس از فراغ از تألیف آن را به نام امیر اجل صفی الدین شمس النقباء ابومنصور محمد بن یحیی بن هبة الله مصدر نموده است. نام کتاب را کاتب نسخه آستان قدس در صفحه اول نسخه صریحاً و واضحاً کتاب الجواهر تصنیف شیخ ابوعلی فارسی نوشته و آن قطعاً سهواً است زیرا از تصریح صریح مؤلف که گفته است در تألیف این کتاب به امام عبدالقاهر جرجانی در الجمل فی عوامل الاعراب اقتدا نموده به کلی به وضوح می‌پیوندد که کتاب مذکور علی رغم قول کاتب مطلقاً و ابداً ربطی به ابوعلی فارسی ندارد و ذکر صریح نام جرجانی دلیل است بر این که تألیف آن بعد از عصر جرجانی یعنی بعد از قرن پنجم صورت گرفته (وفات ابوعلی به اتفاق جمهور مورخین در سال ۳۷۷ یا به قول شاذ ابی القدا و ابن اثیر در ۳۷۶ واقع شده و وفات عبدالقاهر به طوری که در کتب تراجم مسطور است [یعنی فوات الوفيات ۱: ۲۹۷]، و بغیة الوعاة ص ۳۱۰، و مرآت الجنان ۳: ۱۰۱، و شذرات الذهب ۳: ۳۴۰، و مفتاح السعادة ۱: ۱۴۳ که منقولانش در این مورد به کلی از سیوطی است و بنابراین مأخذ مستقلی نیست، و طبقات ابن قاضی شبهه ۲: ۹۴-۹۵] در ۴۷۱ و به قول ضعیف‌تر در ۴۷۴ اتفاق افتاده [ایضا طبقات و بغیة الوعاة] یعنی درست ۹۴ سال مطابق قول جمهور یا ۹۵ سال به موجب قول ابن اثیر و ابوالفدا یا ۹۷ یا ۹۸ سال طبق قول اخیر بعد از فوت ابوعلی) و بروکلیمان نیز که ذکر این نسخه را هم در تاریخ الادب العربی (۲: ۱۹۳) و هم در کتاب معروف Geschichte der Arabischen Litterature (ذیل ۱: ۱۷۶) آورده به عینه مرتکب اشتباه متبوع خود شده و آن را جواهر النحو تصنیف ابوعلی توهّم کرده است و آخرین کسی که تا این موقع عین همین اشتباه را تکرار نموده ظاهراً آقای فؤاد سزگین است در مجلد نهم از کتاب Geschichte der Arabischen Schrifttums (ص ۱۰۷) است. این کتاب به طبع رسیده و از تألیفات شیخ ابوعلی فضل بن حسن طبرسی (-۵۴۸ق) است به قول ابن فندق در تاریخ بیهق (ص ۲۴۲). (غلامعلی عرفانیان)

آغاز: بسمله، الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی محمد و عترته الطاهرین هذا مختصر فی علم النحو یسهل حفظه و یغزر فوائده و یقل لفظه و یکثر عوائده و یکون للمبتدی تبصرة یهتدی بضو نجه و للمنتهی تذکره [ة] یطلع به علی ماوراءه مع صغر حجمه و اقتدیت فیہ بالامام عبدالقاهر رحمه الله فی مجموعه الموسوم بالجمل فی عوامل الاعراب ...

کاظم بن احمد معلم علوم طبیعی در مدرسه دارالفنون به تاریخ ۱۳۰۱ و در آغاز این رساله فهرست مطالب آن آورده شده و برای هر ماده معدنی گرانها فصلی انتخاب شده و هر فصل شامل چند مطلب است؛ خط؛ شکسته، نستعلیق، بی‌ک، تا؛ قرن ۱۴؛ افتادگی؛ انجام؛ کاغذ؛ کاغذ فرنگی، جلد؛ رویه کاغذ ابری، ۵۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۳/۲سم [ف: ۲-۱۹۶]

۱۰. تهران؛ ملکه؛ شماره نسخه: ۱۵۷۶/۴

با عنواناتی: باب اول در دانستن جواهر الوان و معدن هر یک، باب در دانستن یاقوت، باب یازدهم در معرفت عقیق؛ خط؛ نستعلیق، بی‌ک، تا؛ ۱۳۰۴ق؛ کاغذ؛ پسته‌ای، جلد؛ میشن قهوه‌ای [ف: ۵-۲۹۸]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۸۲۳/۲

آغاز: بسمله قسم اول در خواص و احوال اجساد هفتگانه و آن ۸ باب است؛ انجام؛ تا بجایگاه زخم آمده بود و تیر را از جراحت اندک می‌کرد و الله اعلم بالصواب.

مشمول بر سه قسم: قسم ۱. خواص و احوال اجساد هفتگانه که در آن ۸ باب است. باب اول در خواص و احوال در باب دوم در خواص و احوال نقره ...، قسم ۲. خواص و احوال جواهر و آن بیست و یک باب است، قسم ۳. خواص و احوال خوش بویها و آن نوزده باب است این رساله بدون خطبه و خاتمه است؛ خط؛ نسخ و نستعلیق، بی‌ک، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکى، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲-۱۲۵]

۱۲. قم؛ کلیپانگانی؛ شماره نسخه: ۵۹/۲۷۵-۹۰۵۵/۲

آغاز: بسمله بدان که این رساله‌ایست مشتمل از جواهرنامه اصلی مشتمل بر دوازده باب، باب اول در معرفة الماس بدان اسعدک الله فی الدارین که معدن الماس چنانچه بتحقیق پیوسته رساله کوتاهی است در شناسایی جواهرات مشتمل بر یازده باب ۱. معرفت الماس، ۲. یاقوت، ۳. فیروزه، ۴. پازهر حیوانی، ۵. زمرد، ۶. مروارید، ۷. لعل، ۸. لاجورد، ۹. مرجان، ۱۰. عقیق، ۱۱. یشم؛ نسخه حاضر بخشی از باب اول و یک برگ از باب هفتم را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌ک، بی‌تا؛ افتادگی؛ وسط و انجام؛ ۵گ (۴۷-۵۱)، اندازه: ۱۱×۴سم [ف: ۳-۱۳۵۳]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۳۶/۵

درنه اصل، در علم فراست نه اصل، در علم شعبده، در طلسمات در خواص احجاز و آنچه بدین مانند، در فلاح، در پاک کردن آلاینش جامه، در سیاهی مرکب؛ خط: نستعلیق، بی‌ک، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد، ۱۳ص (۱۰۹-۱۲۱)، ۲۹ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۳×۳۰سم [ستا: ف: ۱-۱۱۸]

→ جواهر نامه ایلخانی < تسوقنامه ایلخانی

→ جواهرنامه لنگران < تذکره سعیدیه

→ جواهر نامه نظامی < جواهر نامه نظامی

● جواهر النحو فی علم الاعراب / نحو اعرابی

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد یازدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازان

DIA 276249

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲